

Aan Zijne Excellentie de Gouverneur van Aruba,
t.a.v. de Minister van Algemene Zaken, Innovatie,
Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening
L.G. Smith Blvd. 76
Alhier

Uw brief: 8 november 2023
Uw kenmerk: LV-23/0016
Datum: 6 december 2023
Kenmerk: RvA 73-23

Onderwerp: Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Kiesverordening ter
waarborging van de persoonlijke levenssfeer van kiezers en ter
bevordering van een efficiënt verloop van de verkiezingen

Naar aanleiding van bijgaand aan de Raad ter advies toegezonden ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Kiesverordening ter waarborging van de persoonlijke levenssfeer van kiezers en ter bevordering van een efficiënt verloop van de verkiezingen, moge de Raad Uwe Excellentie het volgende berichten.

1. Het ontwerp strekt er volgens de considerans toe om door middel van een wijziging van de Kiesverordening¹ – op de onderdelen (a) verstrekking van inlichtingen uit het kiezersregister, (b) verstrekking van afschriften van het kiezersregister en (c) indiening van kandidatenlijsten – de persoonlijke levenssfeer van kiezers te waarborgen en het efficiënt verloop van de verkiezingen te bevorderen.

2. Ten aanzien van de voorgestelde wijziging² van het eerste lid van artikel 10 van de Kiesverordening, wordt vooropgesteld dat de huidige regeling het voorschrift kent dat eenieder de bevoegdheid heeft om bij de overheid te informeren of hij zelf of een ander ‘behoorlijk’ als kiesgerechtigde geregistreerd is.

Gelet op de doelstelling van het kiezersregister, namelijk een volledig en betrouwbaar register dat waarborgt dat de kiesgerechtigdheid kan worden vastgesteld, is het voor de Raad duidelijk dat deze bevoegdheid voor eenieder zelf gehandhaafd dient te blijven. De vraag is echter of ook ongewijzigd moet blijven de regel dat eenieder eenzelfde informatie omtrent een ander (lees: derde) zou kunnen verlangen.³ De regering dient hier het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer af te wegen tegen het belang dat voorkomen wordt dat iemand onbevoegd aan een verkiezing van de leden van de Staten deelneemt.⁴

¹ AB 1987 no. 110.

² Voorgesteld artikel I, onderdeel A, ten 1°.

³ Zie noot 2 (‘of een ander’).

⁴ Zie MvT, p. 23, bij de Nederlandse Kieswet (Stb. 1989, 423) (Tweede Kamer 1987-1988, 20 264, nr. 3).

De regering is van oordeel dat voor een verplichting tot het op verzoek geven van inlichtingen omtrent de kiesgerechtigdheid van een derde, gelet op het noodzaak-criterium van artikel 8 EVRM⁵, niet langer gerechtvaardigd en onwenselijk is. Dit wordt onderbouwd met een aantal redenen, namelijk dat (1) de samenleving tegenwoordig anders aankijkt tegen het verschaffen van persoonsgegevens ten behoeve van het verkiezingsproces, (2) bescherming van de persoonlijke levenssfeer meer op prijs wordt gesteld dan vroeger, (3) de informatietechniek zich (sinds de totstandkoming van artikel 10 van de Kiesverordening) zodanig heeft ontwikkeld, dat nu meer mogelijkheden bestaan om persoonsgegevens te selecteren en te verschaffen.⁶

De Raad volgt de regering hierin⁷ en voegt eraan toe dat het bovendien nauwelijks voorstelbaar is dat de overheid niet bereid zou zijn een vermoeden van het bestaan van een wettelijk beletsel om aan het verkiezingsproces deel te nemen te onderzoeken. Voorts blijft voor een opposant nog altijd de mogelijkheid tot het doen stellen van een aantekening van bezwaar in het proces-verbaal van het stembureau, waar de vermeende onbevoegde zijn stem heeft uitgebracht.⁸ In zoverre beveelt de Raad aan om de toelichting met het voorgaande aan te vullen.

Voorts adviseert de Raad om ook in artikel 11, eerste lid, de woorden 'of een ander' en artikel 12, eerste lid, te schrappen onder vernummering van de overige artikelleden.

3. Het ontwerp strekt er ook toe om het tweede lid van artikel 10 van de Kiesverordening te wijzigen⁹: er zal niet langer sprake zijn van een verstrekking van ten hoogste twee afschriften van het kiezersregister aan degene die een kandidatenlijst heeft ingeleverd (lees: deelnemende politieke partij). In plaats hiervan zal een afschrift of een digitaal bestand van het kiezersregister verstrekt kunnen worden met daarin (a) het nummer van het stembedict waartoe de kiesgerechtigde behoort, (b) het nummer waaronder in het kiezersregister voorkomt en (c) de naam van de kiesgerechtigde.

Hiermee wordt het resultaat van de in een specifieke casus toegepaste belangenafweging van de LAR-voorzieningenrechter in de Kiesverordening vastgelegd.¹⁰

⁵ Europees verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Trb. 1951, 54).

⁶ MvT, p. 3.

⁷ Op dit punt zal de Kiesverordening in lijn worden gebracht met de Nederlandse Kieswet.

⁸ Zie artikel 65, derde en vierde lid, van de Kiesverordening.

⁹ Voorgesteld artikel I, onderdeel A, ten 2°.

¹⁰ Uitspraak Gerecht in eerste aanleg van Aruba van 23 juni 2021. Vindplaats: ECLI:NL:OGEEA:2021:289.

In de toelichting ontbreekt echter een verwijzing naar deze uitspraak. Geadviseerd wordt om alsnog een daartoe strekkende verwijzing in de toelichting op te nemen.

Voorts adviseert de Raad om een aantal correcties aan te brengen in de tekst van de toelichting, namelijk dat: (1) het in die zaak ging om de weigering om een afschrift van het kiezersregister te verstrekken aan een deelnemende politieke partij op grond van het tweede lid van artikel 10 van de Kiesverordening, (2) namens de minister belast met Algemene Zaken (en niet de betrokken kiesgerechtigden) betoogd is dat het ongeclausuleerd verstrekken van gegevens opgenomen in voornoemd afschrift een onevenredig inbreuk vormt op artikel 8 EVRM en (3) de betrokken politieke partij gedeeltelijk tegemoet gekomen is aan het betoog van de minister om een voorlopig einde te maken aan het geschil.

Niettemin vraagt de Raad zich af of – gelet op de door de regering gehuldigde opvattingen over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het voorstel om niet langer inlichtingen te verschaffen omtrent de kiesgerechtigdheid van een derde¹¹ – met het voorgestelde verstrekken van afschriften van het kiezersregister met daarin het (a) het nummer van het stembureau waartoe de kiesgerechtigde behoort, (b) het nummer waaronder de kiezer in het kiezersregister voorkomt en (c) de naam van de kiesgerechtigde, het juist in de rede ligt om het tweede lid van artikel 10 uit de Kiesverordening te schrappen.

Daarnaast stelt de Raad de vraag of het verstrekken van voorgaande gegevens überhaupt meerwaarde heeft. Gesteld zou immers kunnen worden dat de oorspronkelijke doelstellingen, namelijk de identificatie van de kiezer en het verifiëren van de kiesgerechtigdheid van de geregistreerde kiezer en de opkomst per stembureau achterhaald zijn. Dit omdat het aantal kiezers aanzienlijk is toegenomen en de identificatie van de kiezer en de controle van diens kiesgerechtigdheid enkel aan de medewerkers van het stembureau is voorbehouden.¹²

Gezien het voorgaande adviseert de Raad om de voorgestelde wijziging van het tweede lid van artikel 10 van de Kiesverordening nader te bezien en of het tweede lid van dit artikel uit de Kiesverordening kan worden geschrapt, te meer nu in de Nederlandse Kieswet en de Sint Maartense Kiesverordening¹³ een dergelijke bepaling niet (meer) voorkomt.

4. Verder wordt in voorgesteld artikel I, onderdeel B, een wijziging van de wijze van indiening van de kandidatenlijsten voorgesteld op grond waarvan naast de gemachtigde

¹¹ Zie de voorgestelde wijziging van het eerste lid van artikel 10 van de Kiesverordening.

¹² Zie noot 10, r.o. 2.

¹³ AB 2010, GT no. 10.

of plaatsvervangend gemachtigde één kandidaat van de partij of partijleider aanwezig kan zijn. Tijdens de laatste Statenverkiezingen, die tijdens de COVID-19-pandemie plaatsvonden, is gebleken dat het tot twee beperken van het aantal personen bij de indiening van de kandidatenlijsten en het bieden van de mogelijkheid de kieslijsten op elektronische wijze in te dienen, efficiency voordelen qua tijd oplevert.

Volgens de toelichting is een bijkomend voordeel dat niet langer substantiële politiecapaciteit ingezet hoeft te worden om de indiening van de kandidatenlijsten in goede banen te leiden.¹⁴ Dit ziet de Raad toch anders. Het beperken van het aantal personen dat bij de indiening zelf aanwezig mag zijn tot twee personen voorkomt immers niet dat in bepaalde gevallen grote aantallen medestanders de indieners van de kandidatenlijsten zullen blijven vergezellen op weg naar de plek waar deze fysieke indiening zal plaatsvinden. Daarom zal het inzetten van een substantiële politiecapaciteit in die gevallen noodzakelijk blijven en wat dat betreft geen kostenbesparende effecten opleveren.¹⁵

5. Voorts maakt het voorgestelde artikel I, onderdeel B, het ook mogelijk om de kandidatenlijst langs elektronische weg in te dienen. Hier rijst de vraag of ook rekening is gehouden met de overige wettelijke vereisten voor de indiening van de kandidatenlijst en of deze bepalingen ook een aanpassing behoeven ten behoeve van de duidelijkheid en mede ter voorkoming van mogelijke toekomstige geschillen.¹⁶ De Raad adviseert om de resterende artikelen uit Hoofdstuk V van de Kiesverordening na te lopen en zo nodig deze aan te passen.

6. De Raad constateert dat het ontwerp is ingedeeld in Arabische nummers. Aangezien het hier een wijzigingsverordening betreft dient deze indeling echter te geschieden in Romeinse cijfers.¹⁷ Geadviseerd wordt om het ontwerp dienovereenkomstig aan te passen.

7. Op grond van voorgesteld artikel II zal het ontwerp in werking treden met ingang van de eerste dag van de eerste kalendermaand na de dag van haar plaatsing in het Afkondigingsblad. Deze keuze wordt echter niet gemotiveerd in de toelichting. Hierin dient te worden voorzien, te meer nu hier wordt afgeweken van de vaste verandermomenten voor de inwerkingtreding van wetgeving.¹⁸

¹⁴ MvT, p. 4.

¹⁵ MvT, p. 5.

¹⁶ Zie onder meer de artikelen 19, 20, 22 en 25 van de Kiesverordening.

¹⁷ Aanwijzing 6.6 van de Aanwijzingen voor de regelgeving.

¹⁸ Aanwijzing 4.19 jo. 4.16, vijfde lid, van de Aanwijzingen voor de regelgeving.

8. Ten overvloede merkt de Raad op dat, nu de huidige verordening gebaseerd is op de oude Nederlands-Antilliaanse Kiesverordening, een algehele herziening daarvan in de rede ligt. Hierbij kan gedacht worden aan onder meer de volgende onderwerpen: het verwerken van persoonsgegevens en daarmee verband houdende bescherming van de persoonlijke levenssfeer van burgers, (het vergroten van) de toegankelijkheid van de stemlokalen voor personen met lichamelijke beperkingen, het verlenen van een volmacht tot stemmen aan een derde en het voorkomen van onregelmatigheden bij een dergelijke volmachtverlening.

In de marge van het ontwerp en de toelichting zijn enkele voorstellen tot redactionele verbetering opgenomen.

De Raad kan zich voor het overige met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.

De Secretaris,

De Voorzitter,

mr. A. Braamskamp

mr. D.G. Kock